

EĞİTİM KONULARI

Kültür hayatımızın bir dönüm noktasında değil miyiz?

Yazan:

İsmail Hakkı BALTAGIOĞLU

Meşrutiyet devriminden beri sürüp gelen bütün açıklama-
maların tersine olarak henüz karanlık içindeyiz. Din ile
milliyet. Bu iki gerçek kanunlarda olduğu gibi yaşa-
yışta, oluştta da birbirinden ayrılabilir mi? Dinsiz mil-
liyet olur mu? Yeni Gün'de çıkacak olan üç yazım
bu soruya cevap verecek.

Tayız.

Bir gün geliyor. Ziya Gökalp'la tanışıyoruz. Sonra Darülfünun Edebiyat Fakülte-
sinde buluşuyoruz. Bana karşı hep iyi davranıyor. Bu devir milliyetçilikle, Türkçü-
likle en çok uğraşan bir devirdir. Ben ise bu devirde Terbiye ve İman, Din ve Ha-
yat adlı kitaplarımı ve Der gâh mecmuasında da Yeşil Medeniyet adlı makalemi ya-
yınlıyorum. Ziya Gökalp'ın Din ve Hayat (*) üzerinde duruyor. Darülfünun muavini bu
lunan Necmettin Sadık'tan bu eseri için bir yazı yazma-
sını istiyor. Bu yazı Yeni Mecmua'da çıkıyor.

Sosyoloji anlayışında ben de Gökalp gibi Devrimi idim

Metot bakımından aramızda hiç bir ayrılık yoktu. Yalnız bir tek nokta hem bu düşün-
ye inanca arkadışından ayır-
makta idi. Hem de Durkheim'in anlayışından uzaklaş-
tırıyordu.

(*) Bu eser Birinci Ci-
han Savaş yıllarında iki de-
fa basılmıştır. Diyanet İşleri
Reisliği tarafından da üçür-
cü baskısı satın alınmıştır.

Durkheim'le ve Gökalp'la
göre din içtimai müesseseler-
den biridir. Bunda hiç şüphe
yok. Böyle olunca bütün içti-
maî müesseselere olduğu gi-
bi, toplum yaşayışında dine
de bir yer verilmelidir. Bu da
doğru. Ayrılık bundan sonra
başlıyor. Onlara göre toplum
ca kalkınma sosyal morfoloji

temeli üzerinde bütün içti-
maî müesseselerin hep birden
kalkırması i'e olur.

Şimdi kendi düşüncemi söy-
lüyorum. Emile Durkheim'la
göre sosyal olgular on iki ta-
nedir. Sanat, Sosyal morfo-
loji, din, dil, ahlâk, hukuk, sa-
nat, bilgi (Spéculation), eto-
nomi, teknik, aile, devlet, e-
ğitim. Berce bunlar homojen
tüdeş oluşturan konulardır. İ-
kincisi aynı değerde aynı ö-
remde konular, değıldirler.
Bunlar toplumların yaşayışın-
da, evriminde düşün kalkın-
masında aynı tolu oynarlar ay-
rı görevi yaparlar mı? Gerçi
Emile Durkheim sosyal mor-
folojiyi temele koymakta ve
ona ilk ve yaratıcı olay tolu
vermektedir. Ancak ötekiler
arasında önem farkı gözet-
meksizin, eşit olaylar gibi an-
lamaktadır. Anlayış doğru
muður?

Son yıllarda ilkel toplum-
lar üzerinde yaptığım araş-
tırmalar bana şu kanaati ver-
miştir. Sosyal morfoloji te-
mel olmakla birlikte sosyal
olgular arasında şu üç olgu
ana olgu işini görmektedir:
Din, dil, sanat. Çünkü bu üç
olgu olmayınca toplum yasa-
yışı da o'nuyor. İşte en ik-
bal toplum tipi olan iki klan
11 köbemci Avusturalya oy-
makları. Bunlarda ahlâk hu-
kuk, bilgi, devlet, o'guları
yoktur. Ancak, üç ana olgu
vardır. Din, dil, Sanat. Bu üç
o'gunun ana olgular yaratıcı
olgular olduğu görülüyor. Büt-
tün sosyal kurumlar ise sos-
yal iş bölümünün ilerlemesi
ile bu ana olgularda çıkmiş-
dirler. Gerçi Durkheim bu ya-
ratıcılığı din için doğru bu-
lur. Ancak bu yaratıcılığı di-
le ve sanata vermez.

İdadi tahsilimi henüz bitir-
miştim. Yarım yamalak Fran-
sızcam'la Jean Jacque Rausse
at'ının Emile'ini okuyordum.
Devrimci'lik üküsünü ondan
alıyordum. Türkiye'yi kalkın-
dıracak manivelânın ancak
terbiye alabileceğini sanıyor-
dum. Bu inançla içim yanıp
tutuşuyordu. İçimdeki bu
yangının alevlerini sokacak
bir yer arıyordum.

Çarşamba'da açılan Darül-
muallimini iptidaiyeye yazı-
muallimi oluyorum. Müdür,
katip medrese kafalı insan-
lardı. Yeniliğe karşı duruyor-
lardı. Aralarında bulunmak
tan sıkılıyordum.

31 Mart irtica vakası oldu.
Müdürün mürteci olduğu anla-
şıldı. İşten el çektiler. Ye-
sine Musafa Satıbeyi getirdi-
ler. Yeni müdür mektebi Av-
rupalaştırıyor. Yakamı bu-
rakmıyor. Pedagoji ve eliş-
öğretimi üzerinde inceleme-
lerde bulunmak üzere maarif
Nezareti tarafından Avrupa'ya
gönderilmeme delâlet edi-
yor. Gönderiliyorum. Bütün
Avrupa'yı dolaşıyorum. Okul-
ları öğretmen okullarını tek-
nik okullarını, Anıtları, mü-
zeleri, sergileri, parkları, ti-
yatroları, Müzeleri yakından

OFFE ÖRN

Son Sayfa 5 Sil 6 da)
akta istrar eden gazeteler
ık, yayın yasaklarına uyma-
mhsyon kararı ile topatın-
klarına uymayan gazeteler
a komisyonlarını yayın ye-
ı değışikliğe göre soruştur-
ı bir değışiklik yapılmıştır.

Boğaziçi Üniversitesi

Arşiv ve Dokümantasyon Merkezi

Kişisel Arşivlere İstanbul'da Bilim, Kültür ve Eğitim Tanıtı

Ismayıl Hakkı Baltacıoğlu Koleksiyonu

BLTWRT0200502